



UPUTSTVO ZA ANALIZIRANJE I KOMENTARISANJE STUDIJA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Autori: Jasmin Pašić i Viktor Bjelić

Dizajn: Aleksandar Škoric Saša

Štampa: Grafid

Izdavač: Centar za životnu sredinu, Miše Stupara 5, 78000 Banja Luka

Tel: 051/433-140; Faks: 051/433-141

E-mail: info@czzs.org

www.czzs.org

Centar za životnu sredinu je neprofitna, nevladina i nestranačka organizacija profesionalaca i aktivista posvećenih zaštiti i unapređenju životne sredine, zagovaranju principa održivog razvoja i većeg učešća javnosti u donošenju odluka o životnoj sredini.

Odgovornost za tačnost navedenih podataka snose autori.

Neka prava zadržana



Creative Commons

Licenca - Imenovanje - Nekomercijalno 2.5

Slobodno smijete:



umnožavati, distribuisati
i javnosti saopštavati djelo



prerađivati djelo

Pod sljedećim uslovima:



Imenovanje: morate priznati i označiti autorstvo djela na način kako je naznačio autor ili davatelj licence (ali ne način koji bi sugerisao da Vi ili Vaše korištenje njegova djela imate njegovu direktnu podršku).



Nekomercijalno: ovo djelo ne smijete koristiti u komercijalne svrhe.

Od svakog od gornjih uslova moguće je odstupiti, ako dobijete dopuštenje nosioca autorskog prava.

CENTAR ZA ŽIVOTNU SREDINU

UPUTSTVO ZA ANALIZIRANJE I KOMENTARISANJE STUDIJA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

BANJA LUKA
DECEMBAR 2017

A stylized landscape illustration featuring a blue sky with silhouettes of people, frogs, and goats. Below the sky is a blue body of water with silhouettes of fish and a bird. In the foreground, there are brown, rounded mountain peaks. The background is a light beige color.

SADRŽAJ / SAŽETAK

ZAKONSKI OKVIR I SADRŽAJ STUDIJA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU	6
UČEŠĆE JAVNOSTI U PROCESU USVAJANJA STUDIJA UTICAJA	9
LEE&COLLEY METODOLOGIJA OCJENE KVALITETA STUDIJA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU	23
UPUTSTVO ZA KORIŠTENJE PROCEDURE ZA OCJENJIVANJE STUDIJE	24
1. POGLAVLJE: OPŠTI DIO (RS) ILI OPIS PREDLOŽENOG PROJEKTA (FBIH)	27
2. POGLAVLJE: TEHNIČKI DIO (RS) ILI OPIS OKOLIŠA KOJI BI MOGAO BITI UGROŽEN PROJEKTOM (FBIH)	27
LISTA ZA PROVJERU PRILIKOM ANALIZE STUDIJA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU	29



ZAKONSKI OKVIR I SADRŽAJ STUDIJA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Šta je EIA direktiva?

Procjena uticaja na životnu sredinu je uvedena u SAD još 1969. godine, a u EU se prva EIA direktiva donosi 1985, pa je doručena 1997, 2003 i 2009. godine.

DIREKTIVA 2011/92/EU od 13. decembra 2011. o procjeni uticaja određenih javnih i privatnih projekata na životnu sredinu Revidirana DIREKTIVA 2014/52/EU (primjenjiva u EU od 16. maja 2017.)

Zakonski okvir u FBiH

- Zakon o zaštiti okoliša (Sl. novine FBiH br. 33/03, 38/09)¹
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obvezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolišno dopuštenje (Sl. novine FBiH br. 19/04)

Zakonski okvir u RS

- Zakon o zaštiti životne sredine (Sl. glasnik RS, br.71/12, 79/15)
- Pravilnik o projektima za koje se sprovodi procjena uticaja na životnu sredinu i kriterijumima za odlučivan-

je o potrebi sprovođenja i obimu procjene uticaja na životnu sredinu (Sl. glasnik RS 124/12)

- Uputstvo o sadržaju studije uticaja na životnu sredinu (Sl. glasnik RS, br.108/13).

Šta je potrebno da bi se obezbijedila studija uticaja ili ekološka dozvola?

Zahtjev za prethodnu procjenu uticaja uz koji se prilažu sljedeći podaci:

- opis projekta, uključujući podatke o njegovoj lokaciji, namjeni i veličini,
- opis mogućih uticaja projekta na životnu sredinu u toku njegove izgradnje ili izvođenja i u toku njegovog rada ili eksploatacije,
- opis predviđenih mjera za sprečavanje, smanjivanje ili uklanjanje štetnih uticaja projekta na životnu sredinu,
- kratak pregled alternativa koje je nosilac projekta razmatrao i navođenje razloga za izabrano rješenje, s obzirom na uticaje na životnu sredinu,
- izvod iz planskog akta,
- informacije o mogućim teškoćama na koje je naišao nosilac projekta pri prikupljanju podataka,

¹ Zakon o zaštiti okoliša je u 2017. godini u procesu izrade novog Nacrta

- netehnički rezime informacija iz prijašnjih tačaka ovog stava.

Šta je procjena (studija) uticaja na životnu sredinu (EIA)?

Procjena uticaja na životnu sredinu (EIA) je postupak ocjenjivanja mogućih uticaja na životnu sredinu planiranog projekta, uzimajući u obzir međusobnu povezanost društveno-ekonomskih, kulturnih i zdravstvenih efekata, kako korisnih tako i štetnih.

Cilj je predvidjeti uticaj na životnu sredinu u ranoj fazi planiranja i projektovanja, pronaći načine i sredstva za smanjenje negativnih uticaja, oblikovati projekte koji odgovaraju lokalnoj životnoj sredini i predstaviti predviđanja i opcije za donošenje odluka.

Prema Zakonu o zaštiti životne sredine RS

Procjena uticaja na životnu sredinu podrazumijeva identifikaciju, utvrđivanje, analizu i ocjenu direktnih i indirektnih uticaja projekta s obzirom na sljedeće elemente i faktore:

- a)** ljude, biljni i životinjski svijet,
- b)** zemljište, vodu, vazduh, klimu i pejzaž,
- v)** materijalna dobra i kulturno nasljeđe i

- g)** međudjelovanje faktora navedenih u tačkama a) do v) ovog člana.

Šta je ekološka dozvola?

Ekološka dozvola ima za cilj visok nivo zaštite životne sredine u cjelini preko zaštite vazduha, vode i zemljišta. Ekološka dozvola se izdaje i za značajnu promjenu postrojenja. Organ nadležan za izdavanje ekološke dozvole vrši svakih pet godina reviziju izdate ekološke dozvole i obnavlja dozvolu, mijenjajući po potrebi uslove iz dozvole.

Zahtjev za izdavanje ekološke dozvole odgovorno lice podnosi nadležnom organu zajedno sa dokazima, koji sadrži:

- ime i adresu odgovornog lica i adresu lokacije na kojoj se postrojenje nalazi,
- opis postrojenja i aktivnosti (plan, tehnički opis rada, itd.),
- opis osnovnih i pomoćnih sirovina, ostalih supstanci i energije koja se koristi ili koju proizvodi postrojenje,
- opis izvora emisija iz postrojenja,
- opis stanja lokacije na kojoj se postrojenje nalazi,
- opis prirode i količine predviđenih emisija iz postrojenja u sve dijelove životne sredine (vazduh, voda, zemljište), kao

- i identifikacija značajnih uticaja na životnu sredinu,
- opis predloženih mjera, tehnologija i drugih tehnika za sprečavanje, ili ukoliko to nije moguće, smanjenje emisija iz postrojenja,
- opis mjera za sprečavanje produkcije i za povrat korisnog materijala iz otpada koji produkuje postrojenje,
- opis ostalih mjera radi usklađivanja sa osnovnim

- obavezama odgovornog lica, posebno mjera nakon zatvaranja postrojenja,
- opis mjera planiranih za praćenje emisija unutar područja i njihov uticaj,
- opis alternativnih rješenja, plan upravljanja otpadom.

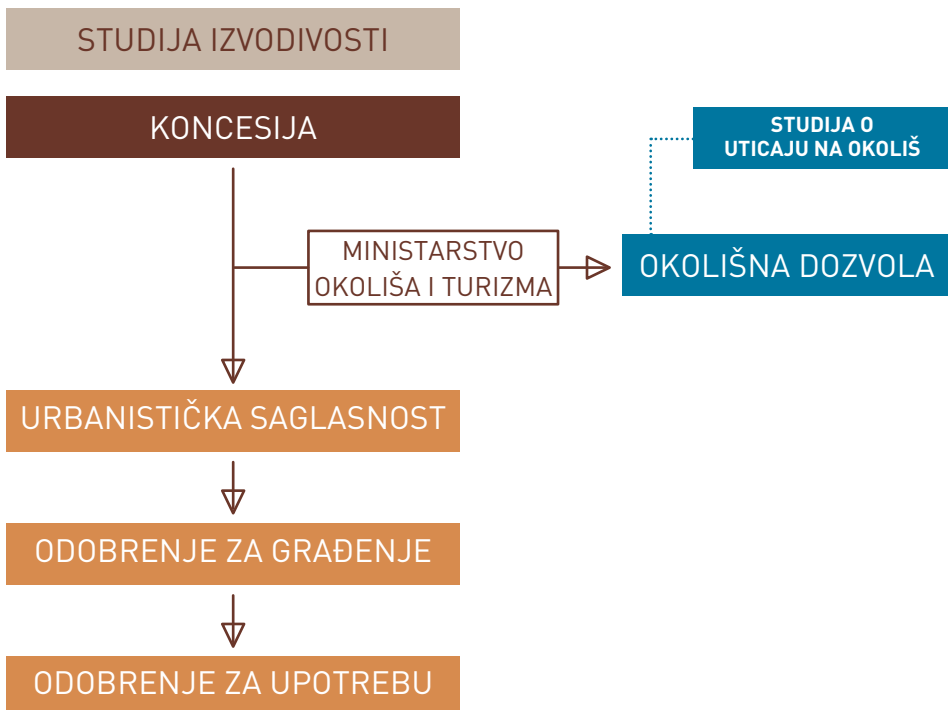
Pogoni i postrojenja za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš u FBiH	Projekti za koje se sprovodi procjena uticaja na životnu sredinu u RS
a) Energetska industrija	a) Energetska industrija
b) Hemijska industrija	b) Hemijska industrija
c) Metalna industrija	c) Metalna industrija
č) Mineralna industrija	d) Mineralna industrija
ć) Infrastrukturni projekti	e) Infrastrukturni projekti
d) Upravljanje otpadom	f) Upravljanje otpadom
dž) Upravljanje vodama	g) Upravljanje vodama
đ) Ekstraktivna industrija	h) Ekstraktivna industrija
e) Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	i) Poljoprivreda
f) Prehrambena industrija	j) Drvna i papirna industrija
g) Tekstilna, kožarska, drvna i papirna industrija	k) Ostali projekti: cjevovodi i skladišta kapaciteta preko 100.000 t
h) Infrastrukturni i drugi projekti	

UČEŠĆE JAVNOSTI U PROCESU USVAJANJA STUDIJA UTICAJA

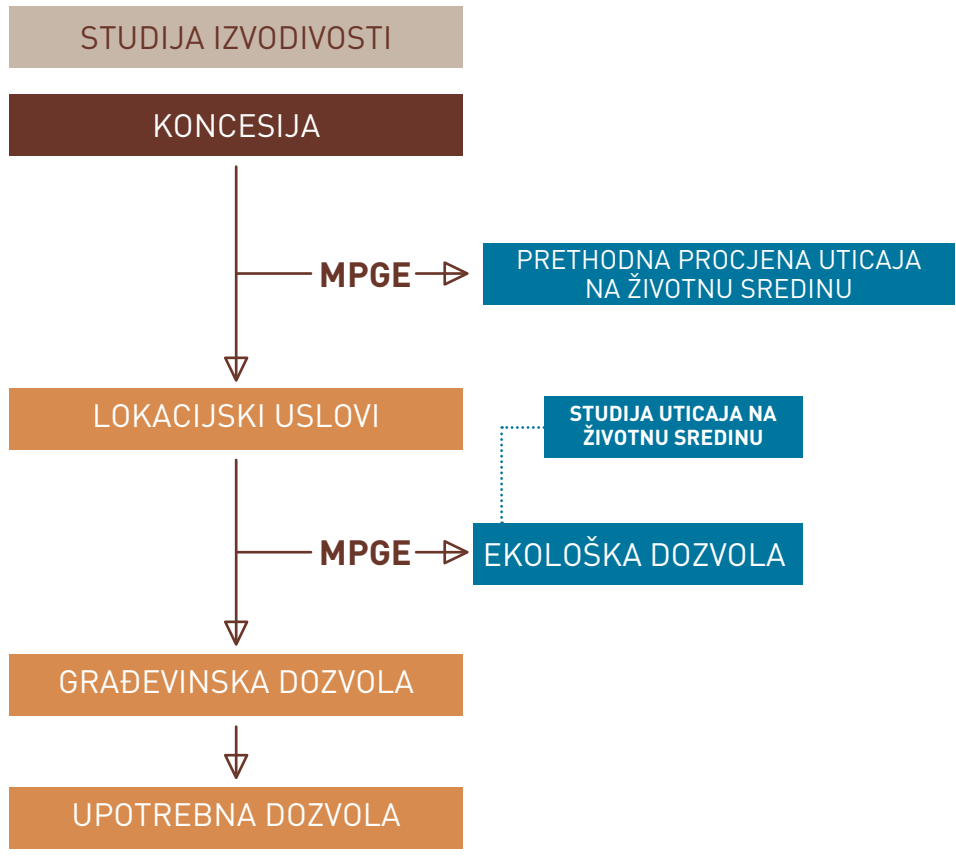
Javne konsultacije i javna rasprava se organizuju nakon što je pripremljen nacrt Studije procjene uticaja na životnu sredinu. Nakon što je napisan nacrt Studije, ministarstvo ili odjeljenje koje vodi postupak dužno je da dokument nacrta Studije učini javno dostupnim u trajanju od 30 dana u kojem se očekuje da zainteresovani dostave povratnu informaciju u vidu komentara, primjedbi i sugestija. Sljedeći period konsultacija, entitetska ministarstva procjenjuju izvještaj, prih-

vataju ili odbacuju komentare koje je iznijela javnost i usvajaju Studiju procjene uticaja na životnu sredinu. Predstavnicima zainteresovanih strana je takođe dozvoljeno da se pridruže javnim konsultacijama u slučaju prekograničnih ili prekoentitetskih efekata na životnu sredinu. Poslije odobrenja Studije, investitor dobija uputstva od entitetskih ministarstava da obezbijedi druge potrebne dozvole u naredne dvije godine (RS)/ tri godine (FBiH) (postoji mogućnost produženja).

Proces dobijanja dozvola - Federacija BiH



Proces dobijanja dozvola – Republika Srpska



OBAVEZAN sadržaj studija uticaja uz preporuke na šta bi trebalo obratiti pažnju prilikom ocjenjivanja

1 Republika Srpska	1 Preporuke
<p>1. OPŠTI DIO koji sadrži:</p> <p>1.1 Uvodno obrazloženje - obuhvata opis uticaja projekta sa staništa odnosa prema životnoj sredini, uvažavajući načela definisana zakonima iz oblasti zaštite životne sredine, te podzakonskim aktima iz oblasti zaštite životne sredine.</p> <p>1.2 Polazne osnove za izradu Studije podrazumijevaju prikupljanje svih relevantnih podataka za realizaciju predmetnog projekta, obilazak terena radi verifikacije prikupljenih podataka i istraživanje uticaja u domenu životne sredine, te usvajanje posebnih stavova u pogledu zaštite životne sredine i stvaranje uslova za organizovanje javne rasprave.</p> <p>1.3 Priložena dokumentacija podrazumijeva svu raspoloživu dokumentaciju koja se odnosi na predmetni projekat, uključujući i izvode iz planskih akata.</p>	<p>1. OPŠTI DIO takođe treba da sadrži:</p> <p>1.1 Uvod sadrži kratak opis projekta, ciljeve dobijene studijom uticaja, te način provođenja tih ciljeva.</p> <p>1.2 Istraživanje treba sadržavati sljedeće karakteristike : podatke o prostoru, okvir istraživanja, strukturu istraživanja, količinu materijala potrebnog za gradnju i proizvodnju, opis proizvodnog procesa i sl.</p> <p>1.3 Konzultovati lokalni plan upotrebe zemljišta (npr. prostorne planove, razvojne planove opštine, grada, itd.) koji bi trebao detaljnije odrediti i opisati trenutno i buduće stanje životne sredine, ukoliko ne dođe do realizacije projekta, zajedno sa promjenama u prirodnoj dinamici, ljudskim aktivnostima itd.</p>

2 TEHNIČKI DIO koji sadrži:

- 2.1 Opis lokacije i područja mogućeg uticaja projekta na životnu sredinu.
- 2.2 Prikaz i ocjenu postojećeg stanja životne sredine koja bi mogla biti izložena značajnim uticajima projekta i podatke o njenom postojećem opterećivanju.
- 2.3 Opis projekta i podatke o njegovoj namjeni i veličini.
- 2.4 Opis mogućih uticaja projekta na životnu sredinu i pojedine njene elemente, u toku i nakon realizacije projekta, u redovnim i vanrednim okolnostima i moguće kumulativne uticaje.
- 2.5 Specifikaciju i opis mjera za sprečavanje, smanjivanje ili ublaživanje štetnih uticaja na životnu sredinu.
- 2.6 Specifikaciju i opis mjera za praćenje uticaja na životnu sredinu u toku i nakon realizacije projekta.
- 2.7 Pregled glavnih opcija koje je nosilac projekta razmatrao i navođenje razloga za izabrano rješenje, s obzirom na uticaje na životnu sredinu.
- 2.8 Usklađenost projekta sa planskim dokumentima o zaštiti životne sredine, drugim planovima donesenim na osnovu posebnih zakona i planovima i programima zaštite životne sredine jedinica lokalne samouprave na koje se projekat odnosi i obrazloženje odgovarajućih dijelova tih dokumenata.

2 TEHNIČKI DIO također treba da sadrži

- 2.1 **Opis lokacije:** zahtjevi lokacije na kojoj se planira graditi, te trajanje eksploatacije svakog pojedinog dijela lokacije.
- 2.2 Navode se osnovne indikacije o postojećem i budućem stanju životne sredine. Opisuju se osnovne komponente životne sredine. Metode istraživanja tih komponenti trebaju biti objavljene i u skladu sa kompleksnosti projekta. Ukoliko postoje dileme, trebaju se navesti i obrazložiti izbor. Opisan izgled i opseg projekta. Ovaj dio obično sadrži umetnute dijagrame, karte ili mape, kao i opis vrste materijala koji su potrebni u izgradnji i kasnijem radu.
- 2.3 Opis fizičkih karakteristika projekta i uslovi upotrebe zemljišta u toku izgradnje i upotrebe objekata predviđenih projektom, tehnološke i druge karakteristike projekta, prikaz količina potrebnih energenata, vode, sirovina i drugo. Zatim, identifikacija vrsta i procjena količina mogućeg otpada prilikom izgradnje i rada objekata predviđenih projektom.

- 2.4 Potencijalni uticaji projekta na životnu sredinu trebaju biti istraženi i opisani. Uticaji trebaju biti detaljno definirani sa ciljem da se pokriju sve eventualne posljedice po životnu sredinu koje će se dogoditi nakon realizacije projekta. Opis direktnih i indirektnih uticaja na životnu sredinu (dugoročnih, kratkoročnih, kumulativnih, privremenih ili trajnih). Istraženi i opisani svi tipovi uticaja na životnu sredinu sa posebnim naglaskom na posljedice tih uticaja na stanovništvo, floru i faunu, zemljište, vodu, vazduh, klimu, pejzaž, kulturnu baštinu itd.) kao i njihovo međusobno djelovanje. Svi mogući uticaji ne smiju se svesti samo na fazu izgradnje, već se moraju opisati i svi mogući uticaji koji se nenadano mogu dogoditi (nezgode u radu, nepravilan rad postrojenja, nedostatak adekvatne sirovine itd.). Budući uticaji su navedeni kao nešto što odstupa od postojećeg stanja životne sredine (kao devijacija), a ne kao nešto što već postoji u životnoj sredini.
- 2.5 Mjere za sprečavanje, smanjivanje ili ublažavanje štetnih uticaja na životnu sredinu - apsolutno svi negativni utjecaji trebaju biti stavljeni u odnos sa ovim mjerama. Podaci istraživanja trebaju dokazati da će te mjere biti zadovoljavajuće nakon implementacije projekta. Sve

mjere za sprečavanje i smanjenje nepovoljnih uticaja na životnu sredinu moraju biti uzete u obzir, te ukoliko su bolje rješenje svakako ih izdvojiti. Ukoliko postoje uticaji za koje nema odgovarajućih mjera oni trebaju biti navedeni te opravdano obrazloženi; Mjere svakako trebaju uključiti izmjene osnovnog oblika projekta, kompenzovati sa alternativnim rješenjem, te kontrolisati eventualno zagađenje. Jasno mora biti navedeno na šta će sve uticati mjere i koji će dio projekta poboljšati. Ukoliko ne postoje jasno određene mjere u fazi rada, podaci na osnovu kojih su napravljene pretpostavke trebaju biti javno objavljeni i opravdani.

- 2.6 Program praćenja uticaja na životnu sredinu u toku izgradnje i poslije puštanja objekta u rad treba da da prikaz stanja životne sredine prije puštanja objekta u rad na lokacijama gdje se očekuje uticaj na životnu sredinu. Takođe, treba da budu navedeni parametri na osnovu kojih se mogu utvrditi štetni uticaji na životnu sredinu, kao i mjesta, način i učestalost mjerenja utvrđenih parametara.
- 2.7 Moguće alternative predloženom projektu se trebaju uzeti u obzir. One trebaju biti naglašene u studiji, a posebno one koje se tiču uticaja na životnu sredinu.

Razlozi nekorištenja alternativne metode trebaju se ukratko pojasniti, posebno sa aspekta uticaja na životnu sredinu. Alternative pogodne za razvoj projekta su razmotrene, a one sa više ili manje uticaja na životnu sredinu su navedene, a konačni izbor pojašnjen. Ukoliko je moguće u studiji se trebaju navesti i alternativna rješenja koja se odvijaju i u fazi planiranja, izgradnje i rada posebno ako postoje nepovoljni uticaji na životnu sredinu. Ukoliko za nepovoljne uticaje na životnu sredinu ne postoje nikakva druga zamjenska rješenja, alternative se moraju ponovno procijeniti.

- 2.8 Potrebno je konsultovati lokalni plan upotrebe zemljišta (npr. prostorne planove, razvojne planove opštine, grada, entiteta itd.) koji bi trebalo detaljnije odrediti i opisati trenutno i buduće stanje životne sredine, ukoliko ne dođe do realizacije projekta, zajedno sa promjenama u prirodnoj dinamici, ljudskim aktivnostima itd.

3 ZAKLJUČAK sadrži informacije o tome:

- 3.1 Da li se realizacijom predmetnog projekta mogu ili ne mogu obezbijediti potrebni uslovi za zaštitu životne sredine.
- 3.2 Da li je projekat svojom funkcijom i tehničkim rješenjima bezbjedan u smislu uticaja na životnu sredinu.
- 3.3 Prijedlog stalne kontrole parametara relevantnih za uticaj rada objekta na životnu sredinu, a koji su navedeni u Studiji.
- 3.4 Prijedlog nosiocu projekta i organu nadležnom za zaštitu životne sredine u smislu daljih postupaka.

3 Zaključak takođe treba da sadrži:

- 3.1 Konstatovati da li se realizacijom predmetnog projekta, uz provođenje propisanih mjera zaštite životne sredine i to svih opisanih komponenti posebno, mogu obezbijediti potrebni uslovi za zaštitu životne sredine u toku izgradnje, ali i u toku korištenja. Metode istraživanja tih komponenti trebaju biti objavljene i u skladu sa kompleksnosti projekta.
- 3.2 Uticaji na životnu sredinu koji će se vjerovatno desiti trebaju biti opisani u tačno određenim terminima gdje god je to moguće. Podaci o širini uticaja na životnu sredinu trebaju biti opredviđeni i biti jasno opisani ili identifikovani. Nedovoljni ili nerazumljivi podaci trebaju se dodatno pojasniti. Metode koje se upotrebljavaju trebaju da predvide nivoe uticaja, trebaju biti opisane i u skladu sa kompleksnošću projekta. Ukoliko je moguće predviđanje uticaja, treba ih prikazati kvantitativno sa opisom dometa i tabelama dopuštenih graničnih vrijednosti, dok se vrsta uticaja treba definiirati na najbolji mogući način.
- 3.3 U ovom dijelu je potrebno opisati kontrolu i dati plan

praćenja svih parametara uticaja na životnu sredinu u toku izgradnje, ali i u toku korištenja objekta.

- 3.4 Prijedlozi o daljim zakonskim procedurama, preporukama za spriječavanje, smanjivanje ili ublažavanje štetnih uticaja propisanih studijom, kako u toku izgradnje, tako i pri korištenju infrastrukturnog objekta. Veoma je važno da se svi prijedlozi nalaze i u tehničkoj dokumentaciji potrebnoj za proces dobijanja odobrenja za građenje i upotrebu.

NETEHNČKI REZIME sadrži kratak rezime informacija datih u tehničkom dijelu.

Treba da sadrži prikaz i ocjene postojećeg stanja životne sredine, kratak opis projekta sa podacima o njegovoj namjeni i veličini, opis mogućih uticaja projekta na životnu sredinu, opis mjera za spriječavanje, smanjivanje ili ublažavanje štetnih uticaja na životnu sredinu, te skraćeni pregled glavnih alternativa koje je nosioc projekta razmatrao i navođenje razloga za izabrano rješenje obzirom na uticaje na životnu sredinu.

ANEKSI sadrže:

1. Izvore podataka – relevantni pravni propisi i korištena literatura.
2. Priloženu dokumentaciju koja je korištena u postupku izrade Studije.

Aneksi predstavljaju različite saglasnosti, obavjesti ministarstva i ostalih nadležnih institucija, stručna mišljenja, primjedbe i ocjene o primjedbama zainteresovane javnosti, zapisnike sa javnih rasprava, rješenja (npr. Lokacijski uslovi), zaključke i sl.

**OBAVEZAN sadržaj studija uticaja uz savjete na šta bi trebalo obratiti pažnju
prilikom ocjenjivanja
- Federacija BiH -**

1 Opis predloženog projekta

- 1.1 Opis fizičkih karakteristika cijelog projekta i uslove upotrebe zemljišta u toku gradnje i rada pogona i postrojenja predviđenih projektom.
- 1.2 Opis osnovnih karakteristika proizvodnog procesa, priroda i količina materijala koji se koriste.
- 1.3 Procjena, po tipu i količini, očekivanog otpada i emisija (zagađivanje vode, zraka i zemljišta, buka, vibracije, svjetlo, toplota, radijacija, i sl.) koji su rezultat predviđenog proizvodnog procesa.

1.1.i 1.2.

Opis fizičkih karakteristika projekta i uslovi upotrebe zemljišta u toku izgradnje i upotrebe objekata predviđenih projektom, tehnološke i druge karakteristike projekta, prikaz količina potrebnih energenata, vode, sirovina i drugo. Zatim, identifikacija vrsta i procjena količina mogućeg otpada prilikom izgradnje i rada objekata predviđenih projektom.

- 1.3 Nabrojane su i opisane vrste i količine otpadnog materijala koji bi se mogli proizvesti prilikom gradnje i način njihovog zbrinjavanja (ovo uključuje sve otpadne materijale, emisije i njihov utjecaj na okoliš). Dalje, vrste i količine otpada, emisija i ostalih materijala, te izračun proizvedenih količina. Zatim metode zbrinjavanja otpada i ostalih materijala, kao i eventualni utjecaj na okoliš. Takođe navesti metode izračunavanja količine otpadnih materijala, te odnos sa zakonom dopuštenim količinama.

2 Opis okoliša koji bi mogao biti ugrožen projektom

- 2.1 Podatke o stanovništvu.
- 2.2 Podatke o flori, fauni, vodama, zraku, zemljištu.
- 2.3 Klimatske karakteristike područja.
- 2.4 Postojeća materijalna dobra, uključujući kulturno-historijsko i arheološko nasljeđe.
- 2.5 Opis pejzaža.
- 2.6 Specifične elemente utvrđene prethodnom procjenom utjecaja na okoliš.

- 2 Navode se osnovne indikacije o postojećem stanju okoliša. Opisuju se osnovne komponente okoliša: flora, fauna, klima, kulturno-historijsko nasljeđe, pejzaž i sl. Metode istraživanja tih komponenti trebaju biti objavljene i u skladu sa kompleksnosti projekta. Ukoliko postoje dileme, trebaju se navesti i obrazložiti izbor. Opisan izgled i opseg projekta. Ovaj dio obično sadrži umetnute dijagrame, karte ili mape, kao i opis vrste materijala koji su potrebni u izgradnji i kasnijem radu

3 Opis mogućih značajnih utjecaja projekta na okoliš

- Sadrži direktne utjecaje i bilo kakve indirektne, sekundarne, kumulativne, kratkotrajne, srednje i dugotrajne, stalne i privremene, pozitivne i negativne utjecaje.
- 3.1 Utjecaj na stanovništvo.
 - 3.2 Utjecaj na floru, faunu, vodu, zrak, zemljište.
 - 3.3 Utjecaj na klimatske faktore.
 - 3.4 Utjecaj na materijalna dobra, uključujući kulturno-historijsko i arheološko nasljeđe.
 - 3.5 Utjecaj na pejzaž.
 - 3.6 Međuodnos gore navedenih faktora.
 - 3.7 Specifični utjecaji projekta na okoliš utvrđeni prethodnom procjenom utjecaja na okoliš.
 - 3.8 Opis metoda koje je predlagač predvidio za procjenu utjecaja na okoliš.

3 Opis mogućih značajnih utjecaja projekta na okoliš

Istraženi i opisani svi tipovi utjecaja na okoliš sa posebnim naglaskom na posljedice tih utjecaja na stanovništvo, floru i faunu, tlo, vodu, zrak, klimu, pejzaž, kulturnu baštinu itd., kao i njihovo međusobno djelovanje. Svi mogući utjecaji ne smiju se svesti samo na fazu izgradnje, već se moraju opisati i svi mogući utjecaji koji se nenadano mogu dogoditi (nezgode u radu, nepravilan rad postrojenja, nedostatak adekvatne sirovine itd.). Potrebno je ispitati i pregledati ostale dostupne materijale, te mogućnost iskorištavanja ukoliko je potrebno. To uključuje stav lokalne vlasti, kao i prethodne studije, te stavove svih zainteresiranih strana.

4 Opis mjera za ublažavanje negativnih efekata

Sadrži mjere za sprečavanje, smanjenje ili ublažavanje bilo kojeg nepovoljnog utjecaja na okoliš.

4 Mjere za sprečavanje, smanjivanje ili ublaživanje štetnih uticaja na okoliš - apsolutno svi negativni utjecaji trebaju biti stavljani u odnos sa ovim mjerama. Podaci istraživanja trebaju dokazati da će te mjere biti zadovoljavajuće nakon implementacije projekta. Sve mjere sprečavanja i smanjenja nepovoljnih utjecaja na okoliš moraju biti uzete u obzir, te ukoliko su bolje rješenje svakako ih izdvojiti. Ukoliko postoje utjecaji za koje nema odgovarajućih mjera oni trebaju biti navedeni te opravdano obrazloženi. Mjere svakako trebaju uključiti izmjene osnovnog oblika projekta, kompenzovati sa alternativnim rješenjem, te kontrolisati eventualno zagađenje. Jasno mora biti navedeno na šta će sve utjecati mjere i koji će dio projekta poboljšati. Ukoliko ne postoje jasno određene mjere u fazi rada, podaci na osnovu kojih su napravljene pretpostavke trebaju biti javno objavljeni i opravdani.

5 Nacrt osnovnih alternativa

Sadrži opis alternativa i opis razloga zbog kojih su one izabrane, uzimajući u obzir utjecaje na okoliš.

5 Moguće alternative predloženom projektu trebaju se uzeti u obzir. One trebaju biti naglašene u studiji, a posebno one koje se tiču utjecaja na okoliš. Razlozi nekorištenja alternativne metode trebaju se ukratko pojasniti, posebno sa aspekta utjecaja na okoliš. Alternative pogodne za razvoj projekta su razmotrene, one sa više ili manje uticaja na okoliš su navedene, a konačni izbor pojašnjen. Ukoliko je moguće u studiji se trebaju navesti i alternativna rješenja koja se odvijaju i u fazi planiranja, izgradnje i rada, posebno ako postoje nepovoljni utjecaji na okoliš. Ukoliko za nepovoljne utjecaje na okoliš ne postoje nikakva druga zamjenska rješenja, alternative se moraju ponovno procijeniti.

6 Netehnički rezime

Sadrži kratak rezime informacija datih u prethodnim poglavljima (Tehnički dio), izbjegavajući tehničke izraze, detaljne podatke i naučna objašnjenja.

6 Treba da sadrži prikaz i ocjene postojećeg stanja okoliša, kratak opis projekta sa podacima o njegovoj namjeni i veličini, opis mogućih utjecaja projekta na okoliš, opis mjera za spriječavanje, smanjivanje ili ublažavanje štetnih utjecaja na okoliš, te skraćeni pregled glavnih alternative koje je nosioc projekta razmatrao i navođenje razloga za izabrano rješenje obzirom na utjecaje na okoliš.

7 Naznaka poteškoća

Sadrži informacije o poteškoćama kod izrade Studije o procjeni utjecaja na okoliš sa kojima se predlagač suočio zbog tehničkih nedostataka, nedostatka znanja ili nedostatka materijalnih i finansijskih sredstava.

7 Poteškoćama u smislu ove tačke podrazumijevaju se posebno: tehnički nedostaci, manjak znanja ili iskustva, nedostaci podataka i slično, sa kojima su se nositelj projekta, odnosno projektant suočio prilikom prikupljanja potrebnih podataka ili izrade studije odnosno projekta.

Važni dokumenti i izvori informacija za komentarisanje Studija uticaja

Prostorno planska dokumentacija – npr. Prostorni plan opštine
 Strateški/razvojni dokumenti opštine
 Rješenja o zaštiti kulturno-istorijskog i prirodnog nasljeđa
 Vodoprivredna osnova
 Mišljenja institucija u postupku razmatranja odlučivanja o zahtjevu za prethodnu procjenu uticaja na životnu sredinu
 Imovinsko-pravni odnosi (gruntovnica)
 Studije, istraživanja, lovne i ribolovne osnove i slično.

LEE & COLLEY METODOLOGIJA OCJENE KVALITETA STUDIJA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

O AUTORIMA

Norman Lee je Senior Research Fellow u Centru za studije uticaja na životnu sredinu na Univerzitetu u Manchesteru. Raymond Colley je direktor organizacije Environmental Resources Management (ERM). Iako se metoda procjene kvaliteta studija na životnu sredinu popularno naziva "Lee – Colley metodom", izradi samog rada i istraživanjima doprinijele su i Julia Bonde, te Joanne Simpson sa Univerziteta u Manchesteru.

UVOD

L&C metoda uspješno se koristi za identifikovanje pozitivnih i negativnih strana u širokom spektru svih studija uticaja na životnu sredinu koje su bazirane na, ili moraju biti u skladu sa smjernicama Evropske komisije o studijama uticaja na životnu sredinu. Iako se sama metodologija procjene kvaliteta može u početku činiti kompleksnom, struktura poglavlja i objašnjenja čine L&C metodologiju veoma jednostavnom i laganom za implementaciju.

Sa malo prakse, analitičari, odnosno ocjenjivači kvaliteta studija trebali bi moći brzo, tačno i sa lakoćom analizirati studije. L&C metoda se uz male

prepravke može adaptirati za korištenje u svim zemljama koje moraju zadovoljavati kriterije Evropske unije, odnosno njenih direktiva.

O METODOLOGIJI

Svaka studija morala bi se nezavisno ocjenjivati od strane najmanje 2 osobe i svako značajnije odstupanje u dodijeljenim ocjenama trebalo bi zajednički pažljivo procijeniti i pokušati konsenzusom doći do objektivne procjene određenog poglavlja.

Neki od primjera korištenja rezultata ove analize:

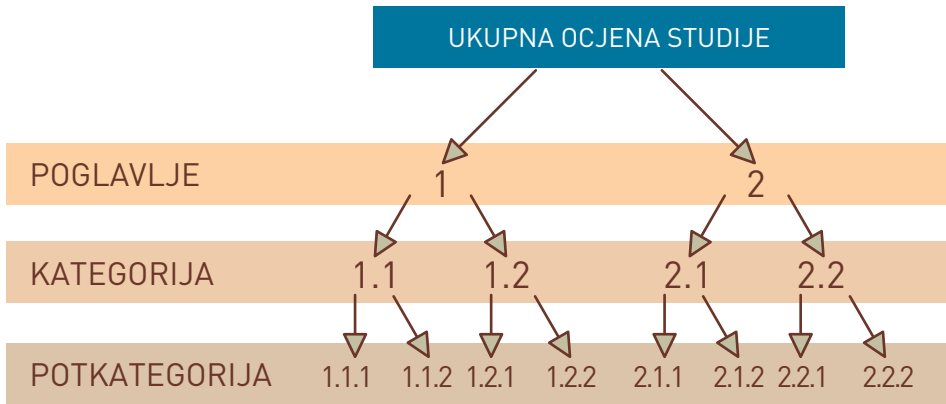
- korištenje rezultata kao baze za identifikovanje bilo koje informacije koju izvođač odnosno naručilac studije nije pružio u studiji uticaja na životnu sredinu,
- korištenje rezultata kao baze za identifikovanje onih aspekata životne sredine u studiji koje izvođač ili naručilac mora proširiti (npr. korištenjem literature, dodatnim konsultacijama sa lokalnom upravom, udruženjima ili stručnim organizacijama, ili zapošljavanjem konsultanata čije je područje rada obrađivana tema),
- korištenje rezultata kao baze za procjenu mogućih rizika po životnu sredinu u vremenu prije donošenja ključnih odluka ili autorizacije studije.

UPUTSTVO ZA KORIŠTENJE PROCEDURE ZA OCJENJIVANJE STUDIJE

Odaberite 2 ocjenjivača studije. Kako bi analiza bila što vjerodostojnija i objektivnija, svaki ocjenjivač morao bi prije analize napraviti sljedeće korake:

1. Pročitati ova uputstva za korištenje L&C metodologije ocjenjivanja.
2. Pročitati listu poglavlja za ocjenjivanje i upoznati se sa potrebnim informacijama koje će biti potrebne za analizu².
3. Pregledati studiju zapisujući bilješke o izgledu i strukturi studije, kao i broj stranica na kojima se nalaze ključni podaci.
4. Uzmimo za primjer obavezan sadržaj studija uticaja u Republici Srpskoj (navedeno ispod u uputstvu). Pročitati prvo poglavlje za ocjenjivanje (1), te njegove kategorije (1.1.– 1.3.). Zapamtite kako se kategorije referišu na aktivnosti koje se moraju obaviti da bi poglavlje moglo biti ocjenjeno u potpunosti prihvatljivo. Rezultat se mora objasniti u tom kontekstu.
5. Izvršite evaluaciju za svaku od kategorija (1.1– 1.3.). U nekim primjerima imamo i potkategorije (npr. 1.1.1., 1.1.2. itd.). Budite svjesni kako se sve informacije neće nalaziti na istom mjestu, a kako ne bi nešto propustili vodite bilješke sa stranicama gdje se koja važna informacija nalazi. Koristite sistem ocjenjivanja opisan na kraju ovog priručnika.
6. Odlučite se za ocjenu svake pojedine kategorije ili potkategorije i zapisujte to u tabelu za ocjenjivanje. Zapamtite kako se kategorije ili potkategorije mogu ocjeniti zadovoljavajućim ukoliko je pruženo dovoljno informacija o temi, da se o istoj mogu izvući zaključci bez potrebe pregledavanja ili traženja dodatnih informacija. Količina informacija nije toliko bitna koliko je bitan kvalitet i fokus informacije za određenu temu. *Npr. 20 stranica o klimatskim prilikama u gradu Prijedoru nisu neophodno fokusirane i tačne za potrebe projekta koji je udaljen 40 kilometara vazdušne linije.* Manjak informacija može se opravdati eventualno za manje projekte čiji je predviđeni uticaj na životnu sredinu mali, ali za one čiji je predviđeni uticaj veliki, takve se informacije moraju prezentovati detaljno, kvalitetno i fokusirano.

² Ukoliko postoji mogućnost, korisno bi bilo običi lokaciju na kojoj se predviđa odvijanje projekta.



Koristite sljedeće simbole za ocjenjivanje pojedinih poglavlja, kategorija ili pod-kategorija:

Simbol	Objašnjenje
A	Zadatak je dobro obavljen, svi su zahtjevi u potpunosti opisani...
B	Uglavnom zadovoljavajuće i potpuno, kategorija sadrži manje greške i nedostatke...
C	Može se smatrati zadovoljavajućim uprkos greškama i nedostacima...
D	Dijelovi kategorije su dobro posloženi, međutim, kao cjelina, kategorija se ocjenjuje nezadovoljavajućom zbog grešaka ili nedostataka...
E	Nije zadovoljavajuće, značajne greške ili nedostaci...
F	Veoma nezadovoljavajuće, značajni dijelovi su loše pokriveni ili nisu obrađeni uopšte...
NA	Nije primjenjivo. Kategorija nije primjenjiva u kontekstu ocjenjivane studije...

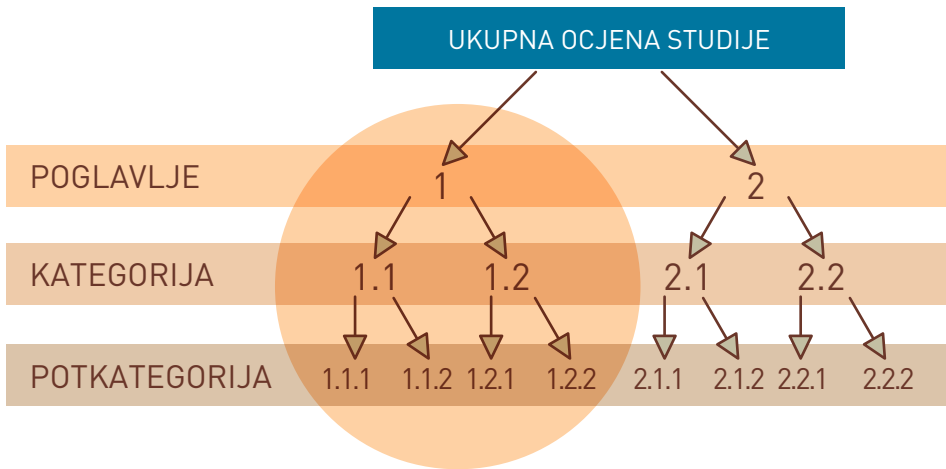
U tabelu se unose ocjene po poglavljima, kategorijama i potkategorijama. Tabela za upis ocjena izgleda ovako:

1	2	3	4
1.1	2.1	3.1	4.1
1.1.1
1.1.2	2.1.1	3.1.1	4.1.1
1.1.3	2.1.2	3.1.2	4.1.2
1.1.4	2.1.3	3.1.3		4.1.3
1.1.5	2.1.4				4.1.4
1.2	2.2	3.2	4.2
1.2.1	2.2.1	3.2.1	4.2.1
1.2.2	2.2.2	3.2.2	4.2.2
1.2.3			3.2.3	4.2.3
1.2.4
1.2.5
1.3	2.3	3.3	4.3
1.3.1	2.3.1	3.3.1	4.3.1
1.3.2	2.3.2	3.3.2	4.3.2
1.3.3	2.3.3
1.4	2.4			4.4
1.4.1	2.4.1			4.4.1
1.4.2	2.4.2			4.4.2
		2.4.3
1.5	2.5
1.5.1	2.5.1
1.5.2	2.5.2
1.5.3	2.5.3

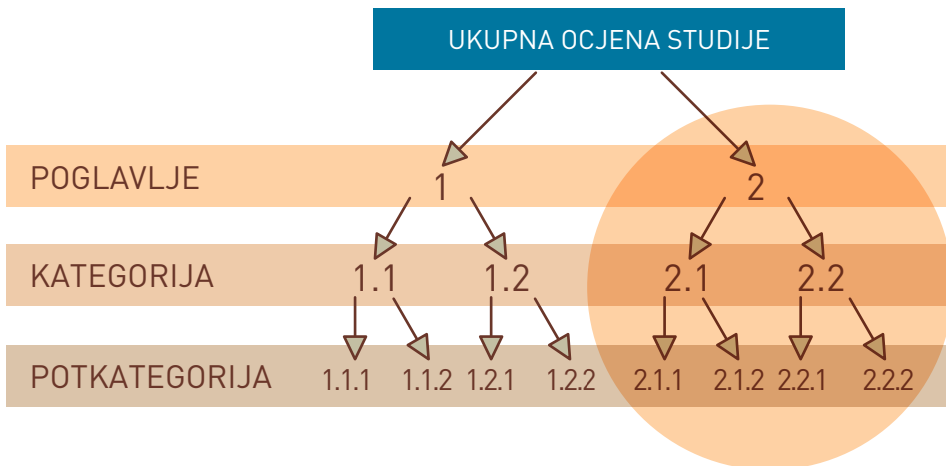
Zatim se daje ukupna ocjena studije uticaja koja predstavlja srednju vrijednost ocjena po poglavljima i potpoglavljima, kao što je prikazano na primjer-

ima ispod. Ukoliko će to olakšati proces, slova koja predstavljaju ocjenu se mogu zamijeniti brojevima.

I. POGLAVLJE: OPŠTI DIO (RS) ILI OPIS PREDLOŽENOG PROJEKTA (FED. BIH)



2. POGLAVLJE: TEHNIČKI DIO (RS) ILI OPIS OKOLIŠA KOJI BI MOGAO BITI UGROŽEN PROJEKTOM (FED. BIH)



Korisni savjeti prilikom ocjenjivanja i analize studija uticaja:

- Ispitati imovinsko pravne odnose – nemoguće je dobiti građevinsku dozvolu u slučaju da nisu riješeni.
- Čest slučaj-prepisivanje informacija iz drugih studija.
- Pregledati druge studije koje je radio isti institut (izvođač).
- Sadržaj studije uporediti sa zakonskim okvirom o obaveznom sadržaju.
- Loša ocjena zahtjeva detaljniju analizu i komentarisanje.
- Prilikom pretraživanja obimne dokumentacije, tražiti ključnu riječ (npr. Neretva u Prostornom planu) i uporediti sa grafičkim dijelom.

LISTA ZA PROVJERU PRILIKOM ANALIZE STUDIJA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Sekcija 1. OPIS PROJEKTA

Ciljevi i fizičke karakteristike projekta

- 1 Da li su potreba i ciljevi projekta objašnjeni i usklađeni sa relevantnim strategijama, planovima razvoja i regulatornim okvirom?
- 2 Da li je opisan plan implementacije projekta, detaljna procjena vremena početka i završetka gradnje, period rada i uklanjanja objekta?
- 3 Da li su sve glavne komponente projekta opisane i grafički predstavljene u planu, pokazujući granicu razvoja, uključujući i privremeno korištenje zemljišta za vrijeme izgradnje?
- 4 Da li su opisane sve aktivnosti tokom gradnje, rada i faze uklanjanja objekta, uključujući veličinu, kapacitet, protok, ulaz i izlaz?
- 5 Da li su sve dodatne usluge i / ili razvoj potrebni za projekat opisani i izmjereni ako je primjenjivo, uključujući podatke o drugim potrebnim dozvolama?
- 6 Da li su identifikovane izmjene do kojih može doći prilikom implementacije projekta?
- 7 Da li postoji neki drugi postojeći ili planirani razvoj (projekat) sa kojim ovaj projekat može imati kumulativni efekat?

Veličina projekta

- 1 Da li je površina zemljišta koja zauzima svaka od trajnih komponenti projekta, utemeljena na projektnom planu, uračunata i prikazana na mapi?
- 2 Da li je zemljište koje se privremeno koristi za potrebe izgradnje uračunato i mapirano i da li je opisan plan vraćanja ovog zemljišta u prethodno stanje?
- 3 Da li su opisani veličina, oblik i izgled svakog objekta ili drugih radova koji su dio projekta?
- 4 Ukoliko se radi o projektima koji uključuju raseljavanje ljudi ili kompanija, da li postoji broj i drugi opisani podaci raseljenih osoba?

Proces proizvodnje i korišteni resursi

- 1 Da li su vrste i broj rezultata projekta dobijeni na temelju proračuna (a ne na temelju procjene)?
- 2 Da li su razmatrani tipovi i količine sirovina i energije potrebnih za izgradnju i rad?
- 3 Da li su razmatrani uticaji na životnu sredinu korištenih sirovina?
- 4 Da li su identifikovani bilo kakvi opasni materijali korišteni, skladišteni ili nastali u projektu, u toku izgradnje, rada i uklanjanja objekta?
- 5 Da li je opisano stvaranje novih ili gubitak radnih mjesta kao rezultat projekta, ili u toku izgradnje, rada ili uklanjanja projekta?

Otpad i emisije

- 1 Da li su opisane vrste i količine čvrstog otpada, tekućeg otpada, gasova i čestica koje su stvorene u svim fazama projekta - izgradnje, rada i uklanjanja objekta?
- 2 Da li su opisani sastav i toksičnost ili drugi rizici čvrstog otpada, otpadnih voda, gasova i čestica koji su nastali zbog projekta?
- 3 Da li su opisane metode za sakupljanje, skladištenje, obradu, transport i konačno skladištenje čvrstog otpada, otpadnih voda, gasova i čestica?
- 4 Da li su opisane lokacije za trajno odlaganje čvrstog otpada, otpadnih voda, gasova i čestica?
- 5 Da li su identifikovani i izračunati izvori buke, topline, svjetlosti ili elektromagnetskog zračenja?
- 6 Da li su opisane metode za procjenu količina i sastava svih identifikovanih otpada i emisija i da li su razmotrene bilo kakve sumnje vezane za procjene otpada i emisija?

Rizici od nesreća i opasnosti

- 1 Da li su razmotreni neki rizici vezani za projekat?
 - Rizik od rukovanja opasnim materijalima.
 - Rizik od vatre, eksplozije.
 - Rizik od saobraćajnih nesreća.
 - Rizici od sloma ili neuspjeha procesa ili objekata.
 - Rizici od izloženosti projekta prirodnim katastrofama (potres, poplava, erozija, itd.).
- 2 Da li su opisane mjere za sprječavanje i reagovanje na nesreće velikih razmjera?

Sekcija 2. RAZMATRANJA ALTERNATIVA

1 Da li je u projektu opisano početno stanje životne sredine?

Da li su alternative koje su razmatrane tokom implementacije projekta opisane do detalja, uz navedene njihove uticaje na životnu sredinu? Da li su ove alternative i njihovi uticaji upoređeni sa situacijom na početku projekta i sa predloženim projektom?

3 Da li je opisan proces razvoja projekta? Da li su elaborirani razlozi za odabir datog projekta, uključujući i uticaje na životnu sredinu?

Sekcija 3. OPIS ŽIVOTNE SREDINE NA KOJU ĆE PROJEKAT VJEROVATNO IMATI UTICAJ

1 Da li su predstavljeni postojeći prostorni plan na koji se odnosi projekat (ciljno područje) i njegovo okruženje? Da li je opisana namjena navedenog prostora (uključujući moguće sukobe oko korištenja zemljišta sa postojećom namjenom, kao npr. stambena, komercijalna, industrijska, poljoprivredna i rekreacijska namjena i drugi sadržaji i ostale zgrade, građevine, infrastruktor i druga imovina)?

2 Da li su opisani topografija, geologija i zemljište ciljnog područja i njegovog okruženja? Da li su opisane neke značajne karakteristike topografije i geologije datog područja, kao i stanje i upotreba zemljišta (uključujući stabilnost kvaliteta zemljišta i eroziju, poljoprivrednu upotrebu, te kvalitet poljoprivrednog zemljišta)?

3 Da li su opisane flora, fauna, populacije vrsta i njihova odgovarajuća staništa i adekvatno predstavljene na mapama? Da li su definisane neke određene ili zaštićene vrste ili područja? Da li je opisano područje dovoljno veliko da smjesti staništa populacija vrsta?

- 4 Da li je opisan vodni potencijal ciljnog područja? (Uključujući tekuće i stajaće vodne površine, podzemne vode, ušća, priobalne vode i more, kao i oticanje i odvod.) Napomena: relevantno samo ukoliko projekat utiče na vodni potencijal.
- 5 Da li su opisani hidrologija, kvalitet vode i upotreba vodnih resursa na koje bi projekat mogao da ima uticaj? (Uključujući korištenje za vodoopskrbu, ribarstvo, kupanje, druge sadržaje, plovidbu, odlaganje otpadnih voda.)
- 6 Da li su opisani mirkoklimatski i meteorološki uslovi i postojeći kvalitet zraka? Napomena: relevantno samo ukoliko projekat utiče na atmosfersko okruženje.
- 7 Da li je opisana postojeća situacija u vezi sa svjetlosti, bukom, toplotom i elektromagnetskom radijacijom? Napomena: relevantno samo ukoliko Projekat utiče na date karakteristike.
- 8 Da li se u ciljnom području nalazi neka materijalna imovina na koju bi projekat mogao da utiče? (Uključujući zgrade, druge građevine, mineralne i vodne resurse.)
- 9 Jesu li na ciljnom području lokacije ili karakteristike pejzaža, gradskog krajolika, arheološkog, historijskog, arhitektonskog ili drugog društvenog ili kulturnog značaja na koje bi projekat mogao da ima negativan uticaj, uključujući i određene zaštićene lokacije, pejzaže i važne vidikovce?
- 10 Da li su opisani demografski, socijalni i socio-ekonomski uslovi (npr. zaposlenost) ciljnog područja?
- 11 Da li su adekvatno opisane metode i proces istraživanja? Da li su izvori podataka i informacija za dato područje adekvatno referisani?
- 12 Uzevši u obzir predstavljene informacije o životnoj sredini i moguće efekte datog projekta i njegovih alternativa, da li je nešto otalo nejasno? Da li su predstavljeni svi neophodni podaci? Ako su neki aspekti neadekvatno opisani, da li su planirane mjere da se ta pitanja razjasne?

Sekcija 4. EFEKTI

Opseg efekata

- 1 Da li je opisan postupak kojim se definiše opseg studije uticaja na životnu sredinu?
- 2 Da li su sprovedene adekvatne konsultacije tokom definisanja opsega i da li su komentari i stavovi u potpunosti predstavljeni?

Predviđanje direktnih efekata

- 1 Da li su opisani i nabrojani direktni primarni efekti na korišćenje zemljišta, na ljude i imovinu?
- 2 Da li su opisani i nabrojani direktni primarni efekti na geološke i karakteristike zemljišta?
- 3 Da li su opisani i nabrojani direktni primarni efekti na faunu, floru i staništa?
- 4 Da li su opisani i nabrojani direktni primarni efekti na hidrologiju i kvalitet vode?
- 5 Da li su opisani i nabrojani direktni primarni efekti na korišćenje vodnog okruženja?
- 6 Da li su opisani i nabrojani direktni primarni efekti na kvalitet vazduha i klimatske uslove?
- 7 Da li su opisani i nabrojani direktni primarni uticaji buke i vibracija?
- 8 Da li su opisani i nabrojani direktni primarni efekti na toplotu, svetlost ili elektromagnetno zračenje?
- 9 Da li su opisani i nabrojani direktni primarni efekti na materijalnu imovinu i korišćenje neobnovljivih prirodnih resursa (npr. fosilna goriva, minerali)?

- 10 Da li su opisani direktni primarni efekti na lokacije ili objekte od kulturnog značaja?
- 11 Da li su opisani ili ilustrovani direktni primarni efekti na kvalitet pejzaža?
- 12 Da li su opisani i nabrojani direktni primarni efekti na demografiju, socijalno i socijalno-ekonomsko stanje u predmetnom području?

Predviđanje sekundarnih, privremenih, kratkoročnih, trajnih, dugoročnih, slučajnih, indirektnih, kumulativnih efekata

- 1 Da li su opisani i nabrojani sekundarni efekti na bilo koji od gore navedenih aspekata životne sredine uzrokovani primarnim efektima na druge aspekte? (Npr. uticaj na faunu, floru ili staništa uzrokovan zagađenjem zemljišta, vazduha, vode ili bukom, zatim efekte na korištenje vode uzrokovane promjenama u hidrologiji ili kvaliteti voda, uticaj na arheološke ostatke uzrokovane isušivanjem tla itd.)
- 2 Da li su opisani privremeni, kratkoročni, dugotrajni i trajni efekti koji su nastali u toku izgradnje ili u vremenski ograničenim fazama rada ili uklanjanja objekta?
- 3 Da li su opisani i nabrojani efekti koji mogu biti posljedica nesreća, neobičnih događaja ili izloženosti projekta prirodnim ili drugim katastrofama?
- 4 Da li su opisani kumulativni efekti na životnu sredinu projekta zajedno sa drugim postojećim ili planiranim događajima u lokalitetu? (Trebalo opisati različite buduće scenarije uključujući i najgori scenario.)
- 5 Da li su geografski obim, trajanje, učestalost, reverzibilnost i vjerovatnoća pojave svakog efekta identifikovani kao odgovarajući?

Predviđanje efekata na ljudsko zdravlje i pitanja održivog razvoja

- 1 Da li su opisani i nabrojani primarni i sekundarni efekti na zdravlje ljudi? (Npr. zdravstveni efekti izazvani ispuštanjem toksičnih supstanci u životnu sredinu, zdravstveni rizici koji proističu iz velikih opasnosti povezanih sa projektom, efekti izazvani promjenama vektora bolesti prouzrokovanih projektom, promjene uslova života, efekti na ugrožene grupe.)
- 2 Da li su razmotreni uticaji na pitanja kao što su biodiverzitet, globalne klimatske promjene i održivi razvoj, gdje je prikladno?
- 3 Da li je značaj svakog predviđenog efekta diskutovan u smislu njegovog usaglašavanja sa zakonskim zahtjevima, brojem i osjetljivošću lokalnog stanovništva, resursa ili drugih receptora?
- 4 Da li su efekti ocjenjeni u skladu sa zakonskim standardima ili zahtjevima, i da li su primenjeni lokalni, nacionalni ili međunarodni standardi?

Metode procjene uticaja

- 1 Da li su opisane metode korištene za predviđanje i koji su razlozi za njihov izbor?
- 2 Da li su u predviđanjima opisani najgori scenariji uticaja na životnu sredinu?
- 3 Da li je osnova za procjenu značaja ili važnosti uticaja jasno opisana?
- 4 Da li su uticaji opisani na osnovu toga da su svi predloženi ublaženi efekti primjenjeni, tj. opisani su rezidualni uticaji?
- 5 Da li je nivo tretmana svakog efekta prikladan za njegov značaj? Da li se diskusija fokusira na ključna pitanja i izbjegava nebitne ili nepotrebne informacije?

- 6 Da li su adekvatno naglašeni najteži, štetni efekti projekta sa manjim naglaskom na manje značajne efekte?

Sekcija 5 OPIS MITIGACIJE (UBLAŽAVANJA)

- 1 Gdje postoji značajan štetan uticaj na bilo koji aspekt životne sredine, da li je diskutovano o potencijalu ublažavanja ovih efekata?
- 2 Da li su jasno objašnjene mjere koje izrađivač studije predlaže da sprovede kako bi se ublažili efekti?
- 3 Da li je izrađivač studije prilikom opisivanja mjera ublažavanja, definisao mjere samo kao sugestije ili kao preporuke?
- 4 Da li su odgovornosti za sprovođenje ublažavanja, uključujući i finansiranje, jasno definisane?
- 5 Kada je ublažavanje značajnih štetnih efekata neizvjesno ili se izrađivač studije odluči da ne predlaže bilo kakvo ublažavanje, da li su razlogi za to jasno objašnjeni?
- 6 Da li je vidljivo da su izrađivač studije i investitor razmotrili čitav spektar mogućih pristupa ublažavanju, uključujući mjere za smanjenje ili izbjegavanje uticaja, alternativne strategije, lokacije, metode/procese, mjere kompenzacije?
- 7 Da li su predložene opcije za praćenje i upravljanje preostalim uticajima?
- 8 Da li su opisani negativni efekti predloženog ublažavanja?



WWW.RIJEKEBIH.ORG



**Centar za
Zdraviju unaprijed**

WWW.CZZS.ORG



WWW.ARNKA.ORG

WWW.EKO.BA

TRANSITION

Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic

Ova publikacija je izrađena uz podršku
Ministarstva spoljnih poslova
Češke Repulike u okviru
Programa promocije tranzicije.